

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра філософії та культурології

06-07-224М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни

«Герменевтичний дискурс у культурі»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова
культура» спеціальності 034 «Культурологія»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 3
від 21 листопада 2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Герменевтичний дискурс у культурі» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Наконечна О. П. – Рівне : НУВГП, 2024. – 27 с.

Укладач:

Наконечна О. П., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології.

Відповідальний за випуск: Шадюк Т. А., к. філос.н., доцент завідувач кафедри філософії та культурології.

Керівник (гарант) ОП: **Коберська Т. А.**, к. філос.н., доцент, доцент кафедри філософії та культурології

Директор ННІЕМ

Ковшун Н. Е. д.е.н., професор.

© О. П. Наконечна, 2024

© НУВГП, 2024

Зміст

Вступ.....	3
1. Структура навчальної дисципліни.....	4
2. Загальні положення.....	7
3. Плани семінарських занять.....	8
4. Методи оцінювання знань.....	25
5. Розподіл балів, що отримують студенти.....	26

Вступ

Навчальна дисципліна «Герменевтичний дискурс у культурі» циклу фахової підготовки бакалавра спеціальності «Культурологія» сприяє ознайомленню здобувачів з історичною еволюцією і сучасним змістом філософської герменевтики та особливостями герменевтичного дискурсу у культурі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є філософська герменевтика як теорія гуманітарного знання і комунікації та особливості герменевтичного дискурсу у культурі.

Метою вивчення дисципліни є формування фахівців, які володіють навиками аналітичного і критичного мислення, методологічною культурою для аналізу вимірів сучасної культури, гуманістичним світоглядом та здатністю до відкритого діалогу в інформаційному і цифровому просторі сучасного буття.

Завданнями дисципліни є ознайомлення з основними теоріями герменевтики, її онтологічним й методологічними вимірами; оволодіння проблематикою та понятійним апаратом герменевтики; розуміння ролі інтерпретатора в культурному процесі; оволодіння навичками аналізу культурних текстів і явищ у просторі сучасної культури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію становлення та розвитку філософської герменевтики;
- вихідні поняття, тематику досліджень герменевтики, вчення її основних представників;
- онтологічний та методологічний вимір філософської герменевтики для аналізу культури;
- місце та роль герменевтичного дискурсу у сучасній гуманітаристиці;

уміти:

- аналізувати взаємозв'язок між проблематикою сучасної герменевтики та різними напрямками гуманітарних досліджень;
- експлікувати герменевтичну методологію до аналізу нинішніх культурних процесів;
- використовувати отримані в процесі освоєння дисципліни теоретичні знання для професійної комунікації щодо вирішення проблем культурологічного характеру, міжкультурного діалогу в сучасному світі.

1. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1. Герменевтика як філософія і методологія.				
Тема 1. Герменевтика: предмет, мета, завдання.	2	2	8	12
Тема 2. Становлення філософської герменевтики (від Ф.Шлейєрмахера до Г.-Г. Гадамера).	4	2	10	16
Тема 3. Герменевтичний	2	2	8	12

дискурс Постмодерна.	культури				
Модуль 2. Герменевтика у контексті сучасних теорій культури.					
Тема 4. Культурний текст у сучасному герменевтичному дискурсі.		2	2	8	12
Тема 5. Інтерпретативна практика сучасної культури: герменевтичний аспект.		2	2	9	13
Тема 6. Історичність і контекстуальність у герменевтиці культури.		2	2	8	12
Тема 7. Герменевтика в епоху цифрової культури.		2	2	9	13
Усього годин		16	14	60	90

Заочна форма навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1.				
Тема 1. Герменевтика: предмет, мета, завдання.			10	10
Тема 2. Становлення філософської герменевтики (від Ф.Шлейєрмахера до Г.-Г. Гадамера).	2		12	14
Тема 3. Герменевтичний дискурс культури Постмодерна.			12	12

Модуль 2.				
Тема 4. Культурний текст у сучасному герменевтичному дискурсі		2	12	14
Тема 5. Інтерпретативна практика сучасної культури: герменевтичний аспект.		2	11	13
Тема 6. Історичність і контекстуальність у герменевтиці культури.		2	11	13
Тема 7. Герменевтика в епоху цифрової культури.		2	12	14
Усього годин	2	8	80	90

Тематика семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Герменевтика: предмет, мета, завдання.	2
2.	Становлення філософської герменевтики (від Ф.Шлейєрмахера до Г.-Г. Гадамера).	2
3.	Герменевтичний дискурс культури Постмодерна.	2
4.	Культурний текст у сучасному герменевтичному дискурсі	2
5.	Інтерпретативна практика сучасної культури: герменевтичний аспект.	2
6.	Історичність і контекстуальність у герменевтиці культури.	2
7.	Герменевтика в епоху цифрової культури.	2
Разом		14

2. Загальні положення

Методичні поради по підготовці до семінарських занять

Семінарські заняття є важливою формою самостійної роботи студентів з освоєння змісту дисципліни «Герменевтичний дискурс у культурі».

Після вивчення матеріалів лекції студент готується до семінару згідно з представленим планом. Необхідною умовою якісного навчання є оволодіння базовими поняттями і категоріями герменевтичного дискурсу.

При підготовці студенти повинні використовувати літературу, зазначену по кожній темі.

Для самостійної перевірки отриманих знань до кожного заняття формуються контрольні запитання.

Важливою формою осмисленого оволодіння проблематикою герменевтики, її змістовної трансформації є робота з текстами (першоджерелами), які стосуються проблематики заняття.

Детальному вивченню окремих проблем сприяють індивідуальні завдання різного рівня складності, сучасні та актуальні, готуючи які, студенти мають можливість сформулювати професійні компетентності, виявити аналітичні здібності та розвинути творчі вміння.

Матеріали до лекцій, першоджерела, презентації, тематика есе, актуальні оголошення, розподіл балів подаються на сторінці розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle:

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1877>

3. Плани семінарських занять

Модуль 1. Герменевтика як філософія і методологія.

Тема 1. Герменевтика: предмет, мета, завдання.

Основні категорії і поняття: герменевтика, текст, розуміння, інтерпретація, екзегетика, діалог, діалектика, алегорія, методологія.

План

1. Герменевтика: предмет та завдання.
2. Формування герменевтики від доби Античності до Нового часу.
3. Взаємозв'язок герменевтики, філософії та естетики.
4. Герменевтика як методологія гуманітарних наук.

Контрольні питання

1. Висвітліть походження та зміст терміну «герменевтика» та її понятійного апарату.
2. Охарактеризуйте історичні витoki герменевтики в добу Античності.
3. Розкрийте особливості середньовічної герменевтики.
4. Що таке екзегетика?
5. В чому проявляються особливості герменевтики в епоху Нового часу?
6. В чому полягають особливості герменевтики як методології гуманітарних наук?

Індивідуальні завдання

1. Чому для Платона герменевтика – це справа рапсодів («Іон»)? Як таке тлумачення герменевтики співвідноситься з його думкою, що філософ наближається до поета у справі: «надання світові правильних імен» та закликом: «вчитися у Гомера та інших поетів»?
2. Розкрийте розуміння герменевтики Аристотелем, звернувшись до його праці «Про тлумачення». В чому відмінність його позиції від платонівської?

3. Які існують підходи до вживання термінів «об’єктивна» і «суб’єктивна» герменевтика? Обґрунтуйте їх зміст та власне розуміння.
4. Окресліть історичне значення для розвитку герменевтики алегоричної та буквальної інтерпретації Біблії.
5. Охарактеризуйте три значення змісту герменевтики за Гайдеггером (1, с.171-173).
6. Що таке герменевтичний дискурс як концепт?
7. Порівняйте біблійну герменевтику та екзегетику, звернувшись до ідей Середньовіччя.
8. Охарактеризуйте особливості впливу ідей XVII–XVIII століття на розвиток герменевтики. Витлумачте особливості критичної і семіотичної тенденцій у герменевтиці.
9. Звернувшись до праці Г.-Г. Гадамера (2) охарактеризуйте відмінності між історичними різновидами герменевтики.
10. Звернувшись до праці В. Дільтея (3) охарактеризуйте його розуміння методологічної ролі герменевтики для гуманітарних наук.
11. Охарактеризуйте герменевтичну методологію Г.-Г. Гадамера (2). Як Г.-Г. Гадамер тлумачить взаємозв’язок між герменевтикою та філософією?

Література

1. Богачов А. Л. Онтологія розуміння (філософська герменевтика) : підручник для студентів філософського факультету. Київ, 2021. С. 3–82.
2. Гадамер Г.-Г. Класична і філософська герменевтика. *Істина і метод : Доповнення. Показчики*. Том II. Герменевтика II / Пер. з нім. М. Кушніра. Київ : Юніверс, 2000. С. 86–108.
3. Дільтей В. Виникнення герменевтики. *Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки*. Хрестоматія. Київ : Ваклер, 1996. С. 51–60.
4. Єрмоленко А. Дискурс в архітектоніці мовної прагматики. *Філософська думка*. 2016. № 4. С. 69–86.

5. Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського / Пер. з нем. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. К., 2008. С. 15–113.
6. Левкулич В., Матвієнко О. Феноменологія і герменевтика : навчально методичні рекомендації. Ужгород : В-тво УжНУ «Говерла» 2020.
7. Рікер П. Про інтерпретацію. *Після філософії: кінець чи трансформація?* / упоряд. К. Байнес. К. : Четверта хвиля, 2000. С. 312–333.

Тема 2. Становлення філософської герменевтики (від Ф.Шлейєрмахера до Г.-Г. Гадамера).

Основні поняття і категорії: філологічна герменевтика, герменевтичне коло, розуміння, психологічна та граматична інтерпретація, методологія, «науки про дух», герменевтична онтологія, феноменологія, життя, «життєвий світ», філософська герменевтика.

План

1. Концепції Ф.Шлейєрмахера та В.Дільтея як передумови виникнення філософської герменевтики.
2. Герменевтична онтологія М. Гайдегера.
3. Праця Г.-Г. Гадамера «Істина і метод» та проект філософської герменевтики.

Контрольні питання

1. Які основні ідеї герменевтики Ф. Шлейєрмахера?
2. Розкрийте зміст психологічної та граматичної інтерпретації, згідно концепції Ф. Шлейєрмахера.
3. Які основні ідеї герменевтики В. Дільтея?
4. В чому сутність герменевтики як методології гуманітарного знання у концепції В. Дільтея?
5. Визначте вклад М. Гайдегера у становлення філософської герменевтики.
6. Охарактеризуйте основні ідеї філософської герменевтики Г.-Г. Гадамера. Як філософ розуміє місце та роль герменевтики?

7. Висвітліть головні ідеї праці «Істина і метод». Яке місце вона займає у творчості Г.-Г. Гадамера?
7. Що таке «герменевтичне коло»? Яка роль цього поняття у розгортанні герменевтичної проблематики?
8. Яку роль відіграє поняття «розуміння» в системі поглядів філософської герменевтики?

Індивідуальні завдання

1. Який герменевтичний принцип описує Ф. Шлейєрмахер: «Словник автора та його історична епоха складають ціле, в якому окремі твори розуміються як частини, а ціле, у свою чергу, складається з частин. Глибоке знання завжди рухається по цьому уявному колу»? Розкрийте його головні засади.
2. Звернувшись до праці В. Дільтея (2) схарактеризуйте її основні ідеї.
3. «Як предмет гуманітарних наук воно (людство) виникає лише постільки, поскільки людські стани переживаються, знаходять своє вираження в життєвих проявах, а ці вираження стають зрозумілими» та «Життя можна зрозуміти тільки як життя». Яким чином подібне тлумачення В. Дільтеєм «життя» вплинуло на його герменевтику?
4. Охарактеризуйте місце герменевтиката основні герменевтичні ідеї у філософії М. Гайдеггера. Висвітліть зміни в герменевтичній проблематиці М. Гайдеггера, які відбуваються при переході від раннього до «пізнього» періоду творчості М. Гайдеггера.
5. Охарактеризуйте вплив біографічних подій та філософської традиції на розвиток герменевтичної концепції Г.-Г. Гадамера.
6. Розкрийте погляди Г.-Г. Гадамера на зв'язок між філософією та поетичною творчістю та співставте її з позицією М. Гайдеггера.
7. Звернувшись до праці Г.-Г. Гадамера «Основи філософської герменевтики» (3), охарактеризуйте його розуміння герменевтичної проблематики. Як філософ розуміє місце та роль герменевтики?

8. Прочитавши працю Г.-Г. Гадамера «Філософські передумови ХХ століття», охарактеризуйте ставлення автора до філософської традиції. Які теми виділяє автор? Кого з філософів минулого він вважає найбільш актуальним співрозмовником та чому?

9. Як Г.Р. Яусс застосовує методологічний апарат Г.-Г. Гадамера у праці «Естетичний досвід і літературна герменевтика» (7).

10. Звернувшись до праці (4), охарактеризуйте основні ідеї Д.Грондін (Jean Grondin) ‘The Basic Structure and Argument of Truth and Method’ і сформулюйте питання для обговорення.

Література

1. Богачов А. Л. Онтологія розуміння (філософська герменевтика) : підручник для студентів філософського факультету. Київ, 2021. С. 83–125, 173–176, 244–249, 285–290.

2. Дільтей В. Виникнення герменевтики. *Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки: Хрестоматія*. Київ : Ваклер, 1996. С. 33–51.

3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. *Основи філософської герменевтики*. Т.І. / Пер. з нім. О. Мокровольського. Київ : Юніверс, 2000. С.60–73, 165–226, 247–251

4. Gadamer's Truth and Method: A Polyphonic Commentary / Cynthia R. Nielsen, Greg Lynch, 2022. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Gadamer_s_Truth_and_Method/QipmEAAAQBAJ?hl=uk&gbpv=1&dq=gadamer%27s+truth+and+method:+a+polyphonic+commentary&printsec=frontcover.

5. Наконечна О. П. Життєвий світ. *Велика українська енциклопедія*. URL. <https://vue.gov.ua/>

6. Наконечна О. П. Гусерль Едмунд. *Велика українська енциклопедія*. URL. <https://vue.gov.ua/>

7. Яусс Г. Р. Естетичний досвід і літературна герменевтика. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2022. С. 278–307.

Тема 3. Герменевтичний дискурс культури Постмодерна.

Основні поняття і категорії: постмодернізм, постструктуралізм, текстуальність, деконструкція, наратив, симулякр, дискурс, «археологія знання», знання-влада, прагматична герменевтика, іронія.

План

1. Постмодернізм як культурна епоха і його ключові риси.
2. Деконструкція як метод постмодерністської герменевтики.
3. Постмодернізм і культурна політика.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте особливості і визначальні риси постмодернізму як культурної епохи.
2. Які основні риси деконструктивізму Ж. Дерріда?
3. Що таке концепція наративів Ж.-Ф. Ліотара?
4. Який зміст теорії симулякрів Ж. Бодрійяра?
5. Розкрийте основні ідеї концепції: «археології знання» та знання-влади М. Фуко.
6. Які основні ідеї Р. Барта вплинули на становлення герменевтичного дискурсу постмодернізму?

Індивідуальні завдання

1. Порівняйте філософські позиції Г.-Г. Гадамера і Ж. Дерріда та виділіть риси, що виявляють спільність та відмінність в концепціях двох філософів.
2. Охарактеризуйте позицію Р. Барта щодо текстуального повороту в культурі. Для аргументації зверніться до його праці «Від твору до тексту» (2).
3. Які герменевтичні та етичні принципи декларує М. Фуко у наступному висловлюванні: «Не існує знання та істини поза павутиною хитросплетінь влади»? Як це відображає його філософську позицію?
4. Визначте у чому полягає сутність постмодерного стану в культурі за Ж.-Ф. Ліотаром, спираючись на його працю «Постмодерністська ситуація» (7).

5. Спираючись на праці Ж. Дерріди охарактеризуйте значення та герменевтичний зміст розробленої ним теорії деконструкції, виокремивши її відмінність від філософської герменевтики (4; 5).
6. Звернувшись до праці Фуко М. «Що таке автор?» (12), розкрийте головні завдання герменевтики та роль інтерпретації.
7. Охарактеризуйте зміст теорії симулякрів Ж. Бодрійяра та її вплив на проблематику філософської герменевтики.
8. Що таке герменевтика підозри П. Рікера та як вона застосовується до аналізу культурних явищ у постмодернізмі?
9. Прочитавши працю Р. Рорті «Пов'язаність і самотворення: Пруст, Ніцше та Гайдеггер» (11), охарактеризуйте його ставлення до філософської традиції. Як це відображено у його проекті герменевтики?

Література

1. Богачов А. Філософська герменевтика : навч. посіб. Київ : Курс, 2006. С. 211–214, 273–293.
2. Барт Р. Від твору до тексту. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 378–384.
3. Бодрійяр Жан Симулякри і симуляція / Пер. з фр. В. Ховхун. Київ : Вид-во Соломії Павличко "ОСНОВИ", 2004. С. 5-65.
4. Дерріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук. *Після філософії: кінець чи трансформація?* Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 457–477.
5. Дерріда Ж. Цілі людини. *Після філософії : кінець чи трансформація?* Київ: Четверта хвиля, 2000. С. 110–145.
6. Квіт С. Герменевтика стилю : монографія. Київ : Києво-Могилянська акад., 2011. С. 17–21, 120–129.

7. Ліотар Ж.-Ф. Постмодерністська ситуація. *Після філософії: кінець чи трансформація?* Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 67–90.
8. Мальцева К. С. Мовний аспект влади: Мішель Фуко як текст. *Магістеріум. Вип. 3. Історико-філософські студії* / редкол.: В. С. Горський (голова) та ін.; Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2000. С. 130–137.
9. Нестелєєв М. Лабіринти американського постмодернізму. Київ : Темпора, 2022. Т.1. С. 7–34. Т.2. С. 7–63.
10. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 227–242.
11. Рорті Р. Пов'язаність і само творення: Пруст, Ніцше та Гайдеггер. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 580–599.
12. Фуко М. Що таке автор? *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 442–456.

Модуль 2. Герменевтика у контексті сучасних теорій культури.

Тема 4. Культурний текст у сучасному герменевтичному дискурсі.

Основні поняття і категорії: мова, текст, культурний текст, текстуальність, інтертекстуальність, автор, читач, «смерть автора», герменевтичне коло.

План

1. Проблема мови у герменевтиці
2. Текст як багатоплоскова структура
3. Інтертекстуальність у герменевтичному аналізі

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте підходи до проблеми мови у герменевтиці.
2. Розкрийте значення мови в культурних текстах.
3. Висвітліть у чому проявляється методологічний потенціал розуміння мови у герменевтиці.
4. Що таке текст, культурний текст?
5. Розкрийте зміст концепту інтертекстуальності.
6. В чому полягає потенціал герменевтичної методології для сфери літературних досліджень?

Індивідуальні завдання

1. Розкрийте герменевтичний зміст тези М. Гайдегера: «Мова – дім буття». Які основні аспекти розуміння мови ви можете виділити?
2. Звернувшись до праці Г.-Г. Гадамера «Мова і розуміння» (6), висвітліть сутнісний зміст мови та діалогу для філософської герменевтики. Які висновки для методології герменевтики можна звідси вивести?
3. Витлумачте вислів Г Гадамера «буття, яке можна збагнути, є мова».
4. Що таке «герменевтичне коло»? Розкрийте традицію розуміння цього поняття у герменевтиці. Проаналізуйте зміст висловлювання М. Гайдегера: «Вирішальне – це не вийти з цього кола, а правильно в нього увійти».
5. Охарактеризуйте значення та герменевтичний зміст запропонованої П. Рікером теорії метафори і символу у мові.
6. Розкрийте розуміння культурного тексту як полісемічного об'єкта. Як це пов'язано з феноменом інтертекстуальності?
7. Як ідея «смерті автора» Р. Барта вплинула на герменевтичний дискурс сучасної культури і постмодерністську теорію?
8. Проаналізуйте вплив філософської герменевтики на концепцію рецептивної естетики, звернувшись до праці В. Ізера «Процес читання: феноменологічне наближення» (7).

9. Охарактеризуйте витоки та передумови проблеми тексту в постмодерній культурі.

10. Витлумачте наступні думки Р. Барта: «Текст не варто розглядати як кількісну категорію [...]. Відмінність тут ось у чому: твір є матеріальним фрагментом, котрий займає певну частину книжкового простору (наприклад, у книгозбірні), а Текст – поле методологічних змагань. Твір може вміститися на долоні, текст знаходить притулок у мові, існує тільки в дискурсі...» (1).

11. Прореферувавши працю Р. Барта «Від твору до тексту» (1) розкрийте її основні ідеї.

Література

1. Барт Р. Від твору до тексту. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 491–496.

2. Богачов А. Досвід і сенс. К., 2011. С. 9–29.

3. Гадамер Г.-Г. Людина і мова / Ганс-Георг Гадамер. *Істина і метод: Доповнення. Показчики.* Том II. Герменевтика II / Пер. з нім. М. Кушніра. К. : Юніверс, 2000. С. 133–140.

4. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольського. Т. 1. К., 2000. С. 13–48.

5. Гадамер Г. Г. Що є істина? / Пер. з нім. Т. Возняка. *Тексти та переклади.* Харків, 1998. С. 363–379.

6. Гадамер Г.-Г. Мова і розуміння. *Істина і метод. Герменевтика II* / Пер. з нім. М. Кушніра. Т. 2. К., 2000. С. 167–179.

7. Герменевтика і деконструкція: дискусія Г.-Г. Гадамера і Ж. Дерріди. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 281–285.

8. Ізер В. Процес читання: феноменологічне наближення. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 261–277.

9. Крилова В. Текст як результат харизми автора. *Актуальні*

Тема 5. Інтерпретативна практика сучасної культури: герменевтичний аспект

Основні поняття і категорії: семіотика, знак, конотація, інтерпретація, інтерпретативна практика, розуміння, передрозуміння, тлумачення, герменевтичний досвід, комунікативна дія, «відкритий твір».

План

1. Проблема інтерпретації як базове завдання герменевтики.
2. Практичний та теоретичний аспект проблеми розуміння в сучасній культурі.
3. Приклади інтерпретативної практики в гуманітаристиці ХХ ст.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте витoki та передумови актуалізації проблеми інтерпретації у культурі ХХ століття.
2. Що таке інтерпретація та інтерпретативна практика?
3. Проаналізуйте взаємозв'язок між тлумаченням, інтерпретацією та розумінням в теоретичній та практичній площині.
4. Що таке герменевтичний досвід і яку роль він відіграє в культурі?
5. Чому герменевтика важлива для розуміння культури?
6. Розкрийте характер взаємозв'язків між семіотикою У. Еко та герменевтикою. Які існують спільні та відмінні риси між ними?

Індивідуальні завдання

1. Висвітліть практичні та теоретичні завдання, які ставить Г.-Г. Гадамер для герменевтики. Звернувшись до праці «Естетика і герменевтика» покажіть місце, яке Г.-Г. Гадамер визначає для герменевтики (6).
2. Розгляньте та проаналізуйте приклад інтерпретативної роботи з текстом, звернувшись до праці Р. Барта (1).
3. Звернувшись до праці Ю. Габермаса (4) розкрийте його погляди на розуміння філософії в герменевтичному

- аспекті. Чи існує зв'язок між філософією та інтерпретацією?
4. Охарактеризуйте систему поглядів У. Еко на твір та текст. В чому полягає зміст концепції «відкритого твору»? Для відповіді використовуйте працю У. Еко (9).
 5. В чому полягає значимість для герменевтики семіотичної концепції У. Еко? Для відповіді використовуйте працю У. Еко (10).
 6. Розкрийте особливості структури, знака і гри в дискурсі гуманітарних наук за Дерріда Ж. (7).
 7. Прореферувавши статтю М. Мінакова «Герменевтичний досвід і його роль в аналізі культури» [//http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Minakov.htm.](http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Minakov.htm.), розкрийте особливості інтерпретації культур.
 12. Продемонструйте яким чином методологічне розуміння герменевтики В. Дільтея, трансформувалось в герменевтичних концепціях ХХ століття.
 13. Звернувшись до праці П. Рікера «Конфлікт інтерпретацій» (14) виділіть основні аспекти його розуміння проблеми інтерпретації та проаналізуйте їх значення для тлумачення сучасної культури.
 14. Розкрийте особливості та актуальність підходу К. Гірца до інтерпретації культур (11). Що означає «інтерпретація як герменевтичний процес» щодо сучасної культури?

Література

1. Барт Р. Текстуальний аналіз «Вальдемара» Е. По. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 385–406.
2. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролєєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020. 416 с.
3. Богачов А. Філософська герменевтика : навч. посіб. Київ : Курс, 2006. 405 с.
4. Габермас Ю. Філософія як берегиня та інтерпретатор. *Після філософії: кінець чи трансформація?* Київ Четверта хвиля, 2000. С. 257–280.

5. Гадамер Г.–Г. Істина в гуманітарних науках. *Істина і метод. Герменевтика II* / Пер. з нім. М. Кушніра. Т. 2. К., 2000. С. 38–43.
6. Гадамер Г.–Г. Естетика і герменевтика / Пер. з нім. В. Бабича. *Герменевтика і поетика*. К., 2001. С. 7–15.
7. Дерріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук. *Після філософії : кінець чи трансформація?* Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 457–477.
8. Дерріда Ж. Цілі людини. *Після філософії : кінець чи трансформація?* Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 110–145.
9. Еко У. Поетика відкритого твору. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 406–419.
10. Еко У. Риторика та ідеологія. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 420–427.
11. Гірц К. Інтерпретація культур / Пер. з англ. Н. Комарової. К., 2001. 542 с.
12. Квіт С. Герменевтика стилю : монографія. Київ : Києво-Могил. акад., 2011. С. 120–129.
13. Мінаков М. Герменевтичний досвід і його роль в аналізі культури. URL: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_45/Minakov.htm.
14. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2002. С. 227–242.
15. Халімон Р. О. Феномен інтерпретації в контексті герменевтичного аналізу. «Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences», 2021, 4 (1). С. 59–68.

Тема 6. Історичність і контекстуальність у герменевтиці культури.

Основні поняття і категорії: історичність, історична свідомість, контекстуальність, традиція, горизонт очікувань, злиття горизонтів, діалог культур.

План

1. Історичність як основа розуміння.
2. Контекстуальність культурних феноменів.
3. Історична свідомість і культурна спадщина.
4. Герменевтика та проблема діалогу культур.

Контрольні питання

1. Що таке історичність у контексті герменевтики культури?
2. Що таке контекстуальність і як вона впливає на культурну інтерпретацію?
3. Охарактеризуйте як історія та культура взаємодіють у процесі інтерпретації. Наведіть приклади.
4. Розкрийте методи герменевтики, які використовуються для аналізу культурних феноменів з урахуванням їхньої історичної та контекстуальної природи.
5. Яка роль історичної свідомості в інтерпретації культурної спадщини та сучасних культурних феноменів?

Індивідуальні завдання

1. Чи є культурні смисли універсальними або вони завжди контекстуальні? Як історичність впливає на можливість трансляції культурних значень у різних суспільствах? Наведіть і проаналізуйте позиції герменевтиків, які розглядали цю проблему.
2. Чому Ю. Габермас вважає, що герменевтика Г. Гадамера, особливо його ідея історичної свідомості та злиття горизонтів, є «герменевтичною претензією на універсальність» і недостатньою для сучасного аналізу культури та суспільства? Що пропонує Ю. Габермас для досягнення справжнього діалогу і взаєморозуміння в умовах сьогодення?
3. Звернувшись до ідей П. Берка (2) проартикулюйте його розуміння історичності в розумінні культури. Порівняйте його позицію з ідеями Г. Гадамера. Висловіть свою думку.

Практичні завдання

1. Чи можливе універсальне значення культурного тексту, незалежно від контексту? Чи є приклади текстів, що зберігають стабільне значення через епохи та культури?
2. Порівняти підходи Г.-Г. Гадамера та М. Фуко до інтерпретації культурних явищ через призму контексту. Як кожен з філософів визначає роль контексту в розумінні культури?
3. Чи можливо досягти справжнього діалогу культур у сучасному світі? Сформулювати аргументи для обох позицій, спираючись на приклади з історії та сучасності.
4. Вивчіть і критично проаналізуйте одну з сучасних теорій культурного діалогу (на прикладі Ю. Габермаса, П. Рікера чи Ч. Тейлора). Обґрунтуйте свою позицію.
5. Напишіть есе на одну із запропонованих тем:
 - Особливості культурного діалогу між Сходом і Заходом в сучасному світі.
 - Взаємодія культур у мультикультурних суспільствах.
 - Роль технологій у сучасному діалозі культур

Література

1. Богачов А. Філософська герменевтика : навч. посіб. Київ : Курс, 2006. 405 с.
2. Burke P. What is Cultural History? Wiley. John Wiley & Sons. LTD, 2018. S. 1, 2,3.
3. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольського. Т. 1. Київ, 2000. С. 247–285.
4. Дмитренко К. С. Юрген Габермас: від рефлексії до комунікації. *Матістеріум. Вип. 47. Історико-філософські студії* / упоряд.: Ткачук М. Л., Пастушенко Л. А. 2012. С. 38–46.

5. Єрмоленко А. Тоталітаризм: суперечності модернізації і деструкція морально-політичного універсалізму. *Філософська думка*. 2015. № 4. С. 23–33
6. Рікер П. Історія та істина. Перекл. з фр. В. Й. Шовкун, передмова, наук. ред. Т. С. Голіченко. К., «KM Academia», «Пульсари», 2001.

Тема 7. Герменевтика в епоху цифрової культури.

Основні поняття і категорії: цифрова культура, цифровий текст, віртуальна культура, гіпертекст, мультимедійний контент, алгоритми персоналізації, інтерпретаційні практики, постправа.

План

1. Цифрові технології та зміна інтерпретаційних практик.
2. Мережеві наративи та соціальні медіа як культурний текст.
3. Філософські виклики герменевтики у розумінні проблем культури у цифрову епоху.

Контрольні питання

1. Які ключові відмінності між традиційними текстами і цифровими текстами з точки зору герменевтичного аналізу?
2. Як гіпертекст і мультимедійні елементи змінюють процес читання і розуміння смислів у цифровому середовищі?
3. Що таке деконструкція авторства в цифровому середовищі?
4. Які виклики ставлять перед герменевтикою віртуальні ідентичності та як вони можуть бути інтерпретовані?

Індивідуальні завдання

1. Сформулюйте етичні проблеми герменевтики у цифрову епоху.
2. Чи може герменевтика запропонувати підходи до боротьби з феноменом постправа і дезінформацією? Охарактеризуйте їх.

3. Як цифрові технології змінюють процес інтерпретації культурних текстів?
4. Прореферуйте статтю О.П. Антіпової (1) і виділіть питання для обговорення. Висловіть власну думку щодо ролі герменевтики у побудови нової комунікативної стратегії в умовах «мультимедіатизації з домінуючою роллю візуального контенту».

Практичні завдання

1. Здійсніть аналіз цифрового тексту або веб-сайту: Оберіть сайт або цифровий текст (статтю, блог, або сторінку в соціальних мережах) та проаналізуйте його з точки зору герменевтики. Як його структура (гіпертекст, мультимедійні елементи) впливає на процес інтерпретації?
2. Виконайте аналіз візуальних медіа: Проаналізуйте візуальні медіа, такі як мему, емодзі або GIF-файли, що використовуються в соціальних мережах або месенджерах. Які смисли вони передають? Як вони змінюють традиційні герменевтичні підходи до мови та тексту?
3. Зробіть віртуальний тур музею або іншого культурного простору через VR (або онлайн-тур) і підготуйте герменевтичний аналіз цього досвіду. Як віртуальне середовище впливає на інтерпретацію культурних об'єктів?
4. Аналіз феномену постправди в сучасних медіа: Виберіть кілька новин або публікацій із сучасних цифрових медіа, які можуть бути прикладами постправди, і зробіть герменевтичний аналіз, як вони впливають на суспільну думку. Які смисли передаються і як вони інтерпретуються в різних контекстах?

Література

1. Антіпова О. П. Візуальна комунікація як атрибут цифрової культури. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2023. № 2 (38). С.66–70.
2. Бойлен А. Візуальна культура. К. Arthuss. 2021. 208 с.
3. Гумбрехт Г. Продукування присутності: що значення не може передати. Харків : IST Publishing, 2020. 192 с.
4. Михайлов Д. Матеріальна герменевтика Дона Айді: техніка як мовець невисловлюваного [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/cauypt>
5. Шмиголь М. Ф., Юшкевич Ю. С. Віртуальна реальність як феномен інформаційного суспільства: світоглядний аспект. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. Вип. 142. С. 212–215.
6. Ihde Don *Expanding Hermeneutics: Visualism in Science* Northwestern University Press Evanston, Illinois, 1998.
7. Miller V. *Understanding Digital Culture*. 2nd edition. London, UK: SAGE Publications, 2020. 331 p.
8. Hammet F. *Virtual reality*. New York : Straus Ed., 1993. 213 p.
9. Reckwitz Andreas *The Invention of Creativity: Modern Society and the Culture of the New*. Polity, 2017. 300 p.

5. Методи оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та оціночні бали за їх виконання:

- оцінка за доповідь, презентацію на семінарському занятті;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу, есе;
- залік.

№ з/п	Види навчальної діяльності	Бал
1.	Відвідування лекційних занять	0,5 б. за 2 год.
2.	Відвідування семінарських занять	1 б. за 2 год.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за 1 виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б. за 1 заняття
5.	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у відповіді	3 б.
6.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
7.	Підготовка мультимедійних презентацій до семінарських занять	3 б. за 1 тему
8.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
9.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
10.	Підготовка есе по проблемі	5 б.
11.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції (в т. ч. в іншому вузі)	5-6 б.
12.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.

Для діагностики знань використовують ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

6. Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1– поточне опитування та СРС			Модуль 2 – поточне опитування та СРС				Підсумковий модульний контроль	Сума (залік)
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	40	100
7	10	9	8	8	9	9		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни